

Handläggare
Hamlin Ingela
Ojala Erik

Datum
2018-09-06

Diarienummer
UBN-2017-6156

Utbildningsnämnden

Svar till miljö- och hälsoskyddsnämnden, tillsynsprojekt rökfria skolgårdar

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

att lämna bilagt svar till miljö- och hälsoskyddsnämnden,

att ge förvaltningen i uppdrag att genomföra informationsinsatser för att göra medarbetare mer medvetna om det ansvar man har enligt handlingsplanen för drogfri skola och gällande lagstiftning, samt

att ge förvaltningen i uppdrag att säkra att skolorna arbetar fortsatt med att säkra en rökfri miljö genom att skylta upp skolgårdar med ”Rökning förbjuden”, ta bort askfat och rökkurer, samt föra en dialog med grannar och externa hyresvärdar.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har under 2017 haft ett uppdrag från kommunfullmäktige att stödja det tobakspreventiva arbetet inom skolan genom att utföra tillsyn av skolgårdar och handlare. Inom tillsynen har oanmälda inspektioner gjorts vid 27 gymnasieskolor och 20 högstadieskolor för att kontrollera att tobakslagens krav på rökfria skolgårdar följs. Resultatet visar att rökning på skolgårdarna eller vid entréer förekommer på flertalet av skolorna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har beslutat (2018-12-14, § 158) att sända rapporten från tillsynen till utbildningsnämnden med en begäran om redovisning över vilka ytterligare åtgärder som kommer att vidtas för att tobakslagens krav på rökfria skolgårdar ska uppfyllas på de kommunala skolorna.

Utbildningsnämnden beslutade den 21 maj 2018, § 71, att återremittera ärendet till utbildningsförvaltningen. Förslaget till yttrande har därefter redigerats.

Föredragning

I bilagt förslag till svar redovisas skolors arbete för att uppnå rökfria skolgårdar. Elevhälsans arbete är inriktat både på det främjande och förebyggande arbetet och på att ge stöd för elever

att sluta röka. Vidare redovisas arbete i den fysiska miljön på skolgårdar samt en pilotverksamhet som genomförs på Uvengymnasiet.

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör

Handläggare
Erik Ojala

2018-09-27

UBN-2017-6156

Tobaksfri skoltid, svar till miljö- och hälsoskyddsnämnden

Elevhälsans insatser

Främjande och förebyggande insatser

Skolan har ett viktigt uppdrag att verka för en drogfri skola. Alla i skolan har ansvar för att reagera och agera, samt att arbeta för målet att uppnå en drogfri skola. Skolans medarbetare gör det genom att arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande. Genom undervisningen kan skolan förmedla kunskap om drogernas negativa inverkan samt motverka droganvändning hos eleverna.

Utbildningsförvaltningen i Uppsala kommun har tagit fram en handlingsplan för drogfri skola som omfattar både grund- och gymnasieskolan. I den beskrivs både det förebyggande och det åtgärdande arbetet.

I skolans hälsofrämjande och förebyggande insatser ingår arbetet mot droganvändning och missbruk som en viktig del. Arbetet ska inriktas mot att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer på individ- familje-, kamrat- och skolnivå. En lyckad skolgång samt en restriktiv syn på ANDT i samhället är viktiga skyddsfaktorer. Skolan ska markera att den är drogfri och tydlig information ska ges om riskerna med droger samt att alla arrangemang som sker i skolans regi ska vara drogfria, även utanför skolområdet.

Elevhälsans uppdrag

Skolornas elevhälsa främjar och stöttar elever till en drogfri tillvaro samt bidrar till att skydda de elever som inte nyttjar tobak. Insatserna beror på hur elevunderlag och förekomst av tobaksanvändande ser ut.

Skolsköterskan inom gymnasiet erbjuder varje elev ett hälsobesök under i årskurs sju på grundskolan och årskurs 1 på gymnasiet. Hälsobesöket innehåller ett elevcentrerat hälsosamtal där bland annat alkohol, narkotika och tobak lyfts. Eleven har inför besöket besvarat en hälsoenkät där frågor om ANDT finns.

Utifrån elevens levnadsvanor och livsstil kan skolsköterskan hjälpa eleven vidare i frågor där eleven är motiverad till en livsstilsförändring. Likaså kan kuratorn inom sitt uppdrag, som styrs av rektor, stötta eleven vidare i sin livsstilsförändring och finnas där som hjälp och stöd för eleven.

Stödet kan till exempel handla om att tillsammans besöka hemsidan UMO.se, rökavvänjning, appen Fimpaaa!, Sluta-röka-linjen och skolans valda program för ANDT-arbete. Majoriteten

av skolsköterskor på gymnasiet har utbildning i Sotis som är en modell för samtal om tobak i skolan. Modellen består av strukturerade, korta och upprepade insatser som skraddarsys efter elevens erfarenhet av tobak.

Enligt handlingsplanen för en drogfri skola ska medarbetare om elev använder tobak på skoltid:

- tala om för eleven att det inte är tillåtet att röka eller snusa på skolan
- få eleven att avbryta rökningen/snusningen vid det givna tillfället
- meddela klassföreståndaren/mentorn som i sin tur har ansvar att vårdnadshavarna kontaktas
- kalla eleven till motiverande samtal om tobaksavvänjning.

Vid kännedom om att någon butik/restaurang säljer tobak till minderåriga, ska detta anmälas till Uppsala kommuns tillståndsenhet och till polis.

Med anledning av den genomförda tillsynen kommer utbildningsförvaltningen att göra informationsinsatser för att göra medarbetare mer medvetna om det ansvar man har enligt handlingsplanen.

Yttre skolmiljö

Skolorna arbetar fortsatt med att säkra en rökfri miljö genom att skylta upp skolgårdar med ”Rökning förbjuden”, ta bort askfat och rökkurer, samt föra en dialog med grannar och externa hyresvärdar.

Verksamhetsexempel

På Uvengymnasiet jobbar man utifrån ett tobaksförebyggande förhållningssätt för att bryta den ”röknorm” som råder på skolan. Att det är förbjudet att röka på skolan vet alla och därför är det viktigt att dialogen med eleverna även syftar till en högre medvetenhet om rökningens faror som leder till motivation att sluta och en intervention att inte börja röka.

På skolan har ett pilotprojekt initierats, där man bl a använder handledningsmaterial *Tobaksfri skoltid NU!* Ett metod- och handledningsmaterial för hur man kan arbeta i skolan för en tobaksfri skoltid. Materialet är en del av A Non Smoking Generations program Tobaksfri skoltid NU! och är tänkt att användas tillsammans med föreläsningar, workshops och praktisk handledning från A Non Smoking Generation. Som stöd i arbetet för en tobaksfri skoltid finns en processmodell i sex steg. Processmodellen är framtagen utifrån forskning kring tobaksförebyggande arbete samt implementering.

Om pilotprojektet vid Uvengymnasiet faller väl ut, kan det komma att användas på fler skolor.

Caroline Hoffstedt
Ordförande i utbildningsnämnden

Lars Niska
Nämndsekreterare